

Άρειος Πάγος 523/1968, Τμ. Β'

Πηγή: ΝοΒ 17/69 σελ. 38

Περίληψη: Ανήλικος εκπροσωπούμενος εν δίκη υπό πατρός. - ενηλικίωσις μετ' έκδοσιν τελεσιδίκου αποφάσεως. - νόμιμος η παρ' αυτού άσκησις αναιρέσεως ιδίω ονόματι. - εργάτης-ατύχημα. - έννοια ατυχήματος εκ βιαίου συμβάντος - επιδείνωσις καταστάσεως παθόντος ως εκ της εκτελέσεως υπηρεσίας υπό δυσμενείς όρους ως εκ της φύσεως ταύτης δεν αποτελεί βίαιον συμβάν. - λοιμώδης ηπατίτις. - εξέλιξις εις κίρρωσιν ήπατος εξ εργασίας ναυτικού. - δεν συνιστά βίαιον συμβάν. - αποζημίωσις. - προϋποθέσεις κατ' άρθρ. 914ΑΚ. - έκτασις ευθύνης επί προστήσεως. - βλάβη σώματος ή υγείας εκ μη τηρήσεως διατάξεων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών περί όρων ασφαλείας εν τη εργασία. - εκλεκτικόν δικαίωμα παθόντος ν' απαιτήση ή την εκ του ν. 551 αποζημίωσιν ή την εκ του κοινού δικαίου τοιαύτην. - εν τη τελευταία ταύτη περιπτώσει η εκ του κοινού δικαίου αξίωσις δύναται να ασκηθή ασχέτως της υπάρξεως ή μη εργατικού ατυχήματος. - πλοίον. - μέτρα ασφαλείας επιβαινόντων και πληρώματος και υποχρεώσεις πλοιάρχου εν περιπτώσει ασθενείας μέλους του πληρώματος.

Απόφαση Δικαστηρίου

Προεδρεύων ο κ. ΑΘ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ, αντιπρόεδρος

Εισηγητής ο κ. ΚΑΝ. ΚΛΑΜΑΡΗΣ, αρεοπαγίτης

Δικηγόροι οι κ.κ. Γ. Ψιλλής, Γ. Τσιτσόπουλος, Ι. Μπρίνιας

Επειδή νομίμως και παραδεκτώσ ασκείται η υπό κρίσιν αίτησις αναιρέσεως υπό του ήδη αναιρεσειόντος κατόπιν της μετά την έκδοσιν της προσβαλλομένης αποφάσεως λαβούσης χώραν ενηλικίωσεως αυτού, μεθ' ην, το μεν έπαυσεν κατά το άρθρ. 1526 περίπτω. 3 Α.Κ. η επ' αυτού πατρική εξουσία του επ' ονόματι αυτού μέχρι της εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως διεξαγαγόντος την δίκην πατρός αυτού, το δε, κατέστη ούτος κατά τα άρθρα 127 Α.Κ. και 74 Πολ. Δικ. ικανός προς δικαιοπραξίαν και προς το επί Δικαστηρίου παρίστασθαι και υποστηρίζει εν ιδίω ονόματι τα δικάια του.

Επειδή εκ του άρθρ. 1 του β.δ. της 24 Ιουλίου/25 Αυγούστου 1920 "περί κωδικοποιήσεως του νόμου 551/1914, ως ετροποποιήθη υπό των νόμων 2114, 2193, 2943 και του ν.δ. 20/24 Ιανουαρίου 1923" σαφώς προκύπτει, ότι κατά την έννοιαν αυτού ως ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ αφορμής ταύτης θεωρείται και η επιδείνωσις της νόσου εξ ης έπασχεν ήδη ο υπάλληλος ή εργάτης, όταν αύτη είναι συνέπεια της εν συγκεκριμένη περιπτώσει συνεχίσεως της εργασίας υπό συνθήκας ασυνήθεις, εκτάκτους ή εξαιρετικές λόγω των οποίων κατεπονθή βαρύτατα ο οργανισμός του πάσχοντος με αποτέλεσμα την επιδείνωσιν της νόσου αυτού και την περιαγωγήν αυτού εις πλήρη ή μερικήν, διαρκή ή πρόσκαιρον ανικανότητα προς εργασίαν, ουχί όμως και όταν η επιδείνωσις αύτη είναι συνέπεια της υπό δυσμενείς όρους και συνθήκας συνεχίσεως της εργασίας καθ' ην περιπτώσιν η εργασία ως εκ της φύσεώς της δεν δύναται να εκτελήται ει μη υπό δυσμενείς όρους και συνθήκας. Τούτο ειπόν, ως εκ της προσβαλλομένης αποφάσεώς του προκύπτει, και το δικάσαν εφετείον και ακολουθώσ κρίναν, ότι η κίρρωσις του ήπατος εις ήν εξελίχθη η λοιμώδης ηπατίτις εξ ης προσεβλήθη ο αναιρεσειών κατά τον από Ισπανίας προς Βραζιλίαν πλούν του πλοίου "V", ούτινος η μεν πρώτη των αναιρεσιβλήτων είναι πλοιοκτήτρια και εφοπλίστρια ο δε δεύτερος τούτων πλοίαρχος και εις όπερ ούτος (αναιρεσειών) υπηρέτει ως ναύτης δεν δύναται να θεωρήται ως ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ αφορμής ταύτης, ως μη ούσα αποτέλεσμα συνεχίσεως της εργασίας υπό συνθήκας ασυνήθεις, εκτάκτους ή εξαιρετικές, ορθώς την διαληφθείσαν διάταξιν ηρμήνευσεν, ο δε περι του εναντίου 1ος λόγος αναιρέσεως, πρώτων σκέλος, της υπό κρίσιν αιτήσεως, ως αβάσιμος, είναι απορριπτέος*.

Επειδή κατά το καθιερούν την εξ αδικοπραξίων ευθύνην άρθρ. 914 Α.Κ. ο παρ' τον νόμον ζημιώσας άλλον υπαιτίως υποχρεούται εις αποζημίωσιν, κατά δε το άρθρ. 922 Α.Κ. ο κύριος ή ο προστήσας άλλον επί τινός υπηρεσίας, ευθύνεται διά την ζημίαν, ήν ο υπηρέτης ή ο προστηθείς εν τη υπηρεσία αυτού προξένησε παρανόμως εις τρίτον. Αδικοπραξία δε κατά την έννοιαν των ως άνω άρθρων, εξ ης απορρέει ευθύνη του τε προστήσαντος, ως και του προστηθέντος επί τινός υπηρεσίας, προς αποζημίωσιν του ζημιωθέντος, υφίσταται και όταν εν τινί εργασία ή επιχειρήσει εκ των αναφερομένων εν άρθρω 2 του κωδικοποιημένου νόμου 551/1914 δεν ετηρήθησαν αι διατάξεις νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών, περί των όρων ασφαλείας εκ της μη τηρήσεως δε τούτων επήλθε βλάβη του σώματος ή της υγείας τινός. Εξ' άλλου εκ της διατάξεως του άρθρ. 16 του αυτού ως άνω β. δ/τος οριζούσης, ότι εν περιπτώσει ατυχήματος του άρθρ. 1 αυτού επισυμβάντος εις τας εν άρθρω 2 αυτού επιχειρήσεις ή εργασίας, εν αις και η επιχείρησης μεταφοράς δ' ύδατος, ο εξ αυτού παθών έχει το εκλεκτικόν δικαίωμα να ασκήση είτε την εκ του νόμου τούτου αγωγήν, είτε την εκ του κοινού δικαίου προσήκουσαν αυτώ προς αποζημίωσιν

αξίωσιν, όταν το ατύχημα επήλθεν εν εργασία ή επιχειρήσει, εν η δεν επηρήθησαν αι διατάξεις ισχυόντων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμών περί των όρων ασφαλείας και ένεκα της μη τηρήσεως τούτων, ουδαμώς προκύπτει, ότι ο συνεπεία τούτων παθών υπάλληλος ή εργάτης των ως ειρήται επιχειρήσεων και εργασιών, τότε μόνον έχει αξίωσιν εκ του κοινού δικαίου προς αποζημίωσιν διά την προσγενομένην αυτώ βλάβην της υγείας ή του σώματος, ης συνεπεία ούτος κατέστη ολικώς ή μερικώς ανίκανος προς εργασίαν, όταν η επελθούσα αυτώ βλάβη δύναται να θεωρηθή και ως εργατικόν ατύχημα κατά την έννοιαν του άρθρου 1 του αυτού Βασ. Δ/τος, της εκ του κοινού δικαίου αξιώσεως του παθόντος εν τη 'ρηθείση περιπτώσει υφισταμένης ασχέτως της υπάρξεως ή μη τοιούτου ατυχήματος ως τούτο σαφώς προκύπτει εκ του ότι η εκ του ως ειρήται νόμου 551/1914 απορρέουσα προς αποζημίωσιν αξίωσις του παθόντος εργάτου ή υπαλλήλου επί διαφόρου της εκ του κοινού δικαίου απορρεούσης ερείδεται προϋποθέσεως, ο δε νόμος ούτος 551/1914, δεν απεσκόπησαν να περιστείλη την εκ της υπαιτίου συμπεριφοράς του κυρίου της επιχειρήσεως απορρέουσαν κατά το κοινόν δίκαιον αξίωσιν του παθόντος υπαλλήλου, ή εργάτου όταν παραλλήλως δεν συντρέχει και εργατικόν ατύχημα υπό την εκτεθεισαν έννοια, αλλά να θεσπίση ευθύνην αυτού και εν ανυπαίτιώ αυτού ή και υπαίτιώ έτι του παθόντος συμπεριφοράς, όταν εν τη εκτελέσει της εργασίας και εξ αφορμής ταύτης επήλθε τοιούτον ατύχημα.

Επειδή μέτρα ασφαλείας προς ασφάλειαν των επιβαινόντων του πλοίου, εν ος και τα μέλη του πληρώματος αυτού προβλέπονται, το μεν υπό του β.δ/τος της 6/12 Δεκεμβρίου 1939 περί της εγκρίσεως και θέσεως εις εφαρμογήν του Κανονισμού Εργασίας επί των Ελληνικών πρωτοπόρων πλοίων ολικής χωρητικότητος κόρων 800 και άνω", το δε διά του β.δ/τος της 13ης Δεκεμβρίου 1836 "περί Αστυνομίας της Εμπορικής Ναυτιλίας". Κατά τα άρθρα 4 § 2, 8 και 10 § 1, 2 και 3 του πρώτου των ως άνω διαταγμάτων, ο πλοίαρχος είναι υπεύθυνος διά την ασφάλειαν των επιβαινόντων, εξασφαλίζει την υγιεινήν εν τω πλοίω λαμβάνων γνώσιν ασθένειας τινός των επιβαινόντων, μεριμνά να παρασχεθώσιν εις τον πάσχοντα αι πρώται βοήθειαι, παρέχει την κατά τον πρόχειρον ιατρικόν οδηγόν ενδεικνυομένην βοήθειαν και ζητεί εν ανάγκη διά του ασυρμάτου του πλοίου ιατρικήν συνδρομήν τηλεγραφών τα συμπτώματα της νόσου. Εν περιπτώσει βαρείας ή παρατεινομένης ασθενείας οφείλει συν τη παροχή των πρώτων βοηθειών να καταπλεύση εφ' όσον είναι δυνατόν εις τον πλησιέστερον λιμένα και να συνενοηθεί μετά της λιμενικής ή Προξενικής και της Υγειονομικής Αρχής διά την εισαγωγήν του παθόντος εις νοσοκομείον ή κλινικήν, εάν δε πρόκειται περί μέλους του πληρώματος και μετά των αντιπροσώπων του πλοίου διά την παροχή αυτώ των μέσων νοσηλείας, οφείλων όλως ιδιαίτεραν προσοχήν εάν υπάρχη υπόνοια ή σύμπτωμα μεταδοτικής, επιδημικής ή λοιμώδους νόσου. Κατά δε τα άρθρα 44 και 45 του δευτέρου των ως άνω Βασ. Δ/των, έκαστος πλοίαρχος ή Κυβερνήτης οφείλει να φροντίζη περί της υγείας του πληρώματος, καταβάλλων άκραν επιμέλειαν και προσοχήν εις την επίσκεψιν και θεραπείαν των νοσοούντων, αν δε εις ή πολλοί ναύται ασθενήσωσι βαρέως κατά την θαλασσοπλοίαν οι πλοίαρχοι ή κυβερνήται όχι μόνον πρέπει να τους αποβιβάζουσι εις την ξηράν, άμα ήθελε ευρεθί πλησίον εις μέρος, όπου υπάρχουν νοσοκομεία ή ιατροί, αλλά και να χορηγώσι εις αυτούς την απολύτως αναγκαίαν δαπάνην διά την τροφήν των μέχρι της ενδεχομένης επιστροφής των εις το πλοίον. Εν προκειμένω ως προκύπτει εκ της προσβαλλομένης αποφάσεώς του, το δικάσαν εφετείου κατ' εκτίμησιν των παρά των διαδίκων προσκομισθεισών αποδείξεων ή ανταποδείξεων επί του διά της υπ' αριθ. 5056/1965 προδικαστικής αποφάσεως του Πρωτοδικείου Πειραιώς επιβληθέντος τω ενάγοντι, ήδη αναιρεσιόντι, θέματος αποδείξεως δέχεται, ότι εξ αυτών και εκ των εν τω ημερολογίω του πλοίου εγγραφών αποδεικνύεται: 1) ότι ο ήδη αναιρεσιών αναυτολογήθη την 15.1.1964 ως ναύτης επί του υπό Ελληνικήν σημαίαν πλοίου ΑΛΜΑ-ΒΙΤΑ, ούτινος πλοικτήτρια είναι η πρώτη των εναγομένων, ήδη αναιρεσιβλήτων, Εταιρία, πλοίαρχος δε ο δεύτερος τούτων, 2) ότι εκ των εν τω ημερολογίω του πλοίου εγγραφών προκύπτει ότι ο ενάγων, ήδη αναιρεσιών, ησθένησε την 14.2.1964 και παρέμεινε κλινήρης και ότι ούτος αναφέρεται ως ασθενών και παραμένων κλινήρης και τας επομένας ημέρας 15, 16, 17, 20, 21 και 22 Φεβρουαρίου 1964, 3) ότι το πλοίον αποπλεύσαν εκ του λιμένος "Σαν Βίρτζιο" των Καναρίων νήσων περί ώραν 0.23 της 8.2.1964 με προορισμόν την Βραζιλίαν, ήλλαξε την πορείαν του την 23.45 ώραν της 17.2.1964 προς Αργεντινήν, ήτοι εν ω χρόνω, κατά τας εν τω ημερολογίω του πλοίου εγγραφάς, ο αναιρεσιών ησθένει και παρέμεινε κλινήρης από τεσσάρων ήδη ημερών, 4) ότι το πλοίον κατέπλευσε εις τον λιμένα "Σαν Πέτρο" της Αργεντινής την 23.2.1964, ελευθεροκοινωνήσαν την 12.30 ώραν και ότι ο αναιρεσιών την επομένην 24.2.1964 περί ώραν 7.40 απεστάλη εις ιατρόν παρ' ου εξετασθείς ευρέθη πάσχων προς νοσηλείαν εις το νοσοκομείον "ΣΑΝ ΠΕΤΡΟ", 5) ότι τα πρώτα συμπτώματα της ως άνω νόσου είναι η καταβολή των δυνάμεων, η ανορεξία, πυρετός όχι πάντοτε, πονοκέφαλος και μετά 2-3 ημέρας εμφάνισις του ικτέρου δηλ. κιτρίνισμα κατ' αρχάς του επιπεφυκότος των οφθαλμών και εν συνεχεία όλου του δέρματος ούθως οφθαλμών και εν συνεχεία όλου του δέρματος μετά υπερχρώσεως των ούρων και ότι η διάγνωσις ταύτης από μη ιατρόν είναι δυνατή μετά πέντε ημέρας από της εκδηλώσεως των πρώτων συμπτωμάτων "από το κιτρίνισμα των οφθαλμών και την κατάπτωσιν των δυνάμεων", 6) ότι η ως άνω νόσος του αναιρεσιόντος εξελίχθη εις κίρρωσιν του ήπατος προφανώς λόγω μη εγκαίρου υποβολής του πάσχοντος εις την δέουσαν θεραπευτικήν αγωγήν - και ότι η νόσος αύτη καθιστά τον πάσχοντα διαρκώς και μονίμως ολικώς ανίκανον προς πάσαν εργασίαν. Ήτοι κατά τα υπό του εφετείου δεκτά γενόμενα πραγματικά περιστατικά: α) ο μεν ίκτερος δέον να ενεφανίσθη εις τον

αναιρεσείοντα την 16 ή 17.2.1964, η δε διάγνωση της νόσου του και από μη ιατρών να ήτο δυνατή ήδη από της 18 ή 19.2.1964, ήτοι μετά 8-30 το πολύ ώρας αφ' ης, το πλοίο συνεχίζον τον πλου του, ήλλαξε την πορεία του προς Αργεντινήν, εις τον λιμένα SAN PETRO της οποίας κατέπλευσε την 23.2.1964 ήτοι μετά τέσσαρας ολοκλήρους ημέρας, αφ' ης η διάγνωση της νόσου του αναιρεσείοντος ήτο δυνατή και από μη ιατρών και β) κατά το από της 14ης μέχρι της 24.2.1964 χρονικόν διάστημα, ο ήδη αναιρεσειών παρέμεινε ασθενών και κλινήρης εν τω πλοίω χωρίς να έχη διαγνωσθή η νόσος του και επομένως χωρίς να έχη υποβληθή εις στοιχειώδη θεραπευτικήν αγωγήν με αποτέλεσμα προφανώς την επιδείνωσιν αυτής. Ταύτα δεχθέν το δικάσαν εφετείον και επί τούτοις, άμα δε και επί τη σκέψει, ότι διά να ευσταθήση εκ του κοινού δικαίου του εν εργασία των εν άρθρω 2 του κωδικοποιημένου νόμου 551/1914 αναφερομένων επιχειρήσεων και εργασιών παθόντος υπαλλήλου ή εργάτου δέον κατά το άρθρ. 16 του νόμου τούτου να συντρέχη, το μεν εργατικόν ατύχημα κατά την έννοιαν του άρθρ. 1 αυτού, το δε μη τήρησις διατάξεων νόμων, διαταγμάτων ή κανονισμού περί των όρων ασφαλείας και ότι "άνευ της συνδρομής αμφοτέρων των ως άνω σκελών της εν τη εργασία παθήσεως των εργαζομένων δεν είναι δυνατόν να ευσταθήση η κατά τας διατάξεις ταύτας αξιώσις αυτών εκ του αστικού δικαίου" απορρίψαν την αγωγήν του αναιρεσείοντος - διώκουσαν αποζημίωσιν κατά το άρθρ. 914 Αστ. Κώδικος ως καταστάντος τούτου διαρκώς ολικώς ανικάνου εκ της ως είρηται νόσου του λόγω μη τήρησεως υπό του εκ των αναιρεσιβλήτων πλοίαρχου των υπό των άνω Βασιλ. Διαταγμάτων επιβαλλομένων μέτρων διά την ασφάλειαν των επιβαινόντων του πλοίου, εν οίς, ως ερρήθη, και τα μέλη του πληρώματος αυτού - επί ταις επαλλήλοις αιτιολογίας ότι εκ των αποδειχθέντων ως άνω περιστατικών αφ' ενός μεν "συνάγεται αριδήλως, ότι η νόσος του υιού του ενάγοντος (λοιμώδης ηπατίτις) δεν είναι δυνατόν να θεωρηθή ως ατύχημα του άρθρου 1 του νόμου 551/1914", αφ' ετέρου δε, ότι "δεν δύναται να γίνη λόγος περί παραβιάσεως οιασδήποτε διατάξεως των ορισμών "περί υγιεινής και ασφαλείας του πληρώματος" το μεν, ψευδώς ηρμήνευσεν και εσφαλμένως εφήρμοσεν την ουσιαστικού περιεχομένου διάταξιν του άρθρ. 914 Α.Κ., αφού διά την στοιχειοθέτησιν της επ' αυτής αυτοτελώς ερειδομένης αγωγής του αναιρεσείοντος απήτησε στοιχεία πλείονα των υπ' αυτής απαιτούμενων, ήτοι την συνδρομήν εργατικού ατυχήματος υπό την εκτεθείσαν έννοιαν, το δε ανεπαρκές εν τη αποφάσει του διέλαβεν αιτιολογίας επί ζητήματος ασκούντος ουσιώδη επιρροήν εις την έκβασιν της δίκης, μη διευκρινήσαν 1) αν εν όψει της παρατεινομένης ασθενείας του ήδη αναιρεσείοντος και των ήδη από της 3ης και 5ης ημέρας της ασθενείας αυτού εμφανισθέντων σαφών και χαρακτηριστικών συμπτωμάτων (εμφάνισις ικτέρου), ο δε δεύτερος των αναιρεσιβλήτων, πλοίαρχος του πλοίου, συνεβουλεύθη τον πρόχειρον ιατρικόν οδηγόν και παρέσχεν τω αναιρεσειόντι, ως κατά τας ρηθείσας διατάξεις υπεχρεούτο, την κατά τον οδηγόν τούτον ενδεικνυομένην βοήθειαν και αν εν όψει τούτων ητήσατο ή ού διά του ασυρμάτου ιατρικήν συνδρομήν τηλεγραφών τα συμπτώματα ταύτα και 2) αν μετά την περί ώραν 23.45' της 17.2.1964 αλλαγής της πορείας του πλοίου από Βραζιλίαν όπου κατηυθύνετο, προς Αργεντινήν και κατόπιν της εμφανίσεως τω αναιρεσειόντι των ως είρηται συμπτωμάτων, ως εκ των οποίων, κατά τα υπό του εφετείου δεκτά γενόμενα, η διάγνωση της νόσου αυτού παρά μη ιατρού ήτο δυνατή από της 19.2.1964, ηδύνατο ή όχι ο πλοίαρχος του πλοίου να οδηγήση τούτο και να καταπλεύση εις λιμένα πλησιέστερον του τελικού προορισμού του - εις ον, κατά τα δεκτά υπό του εφετείου γενόμενα, κατέπλευσε την 23.2.1964 ελευθεροκοινωνήσαν την 12.30 ώραν της ημέρας ταύτης - και να μεριμνήση συνεννοούμενος, ως κατά τας ρηθείσας διατάξεις υπεχρεούτο, μετά της λιμενικής ή Προξενικής Αρχής και της Υγειονομικής Υπηρεσίας, προς δε και μετά των αντιπροσώπων του πλοίου διά την εισαγωγήν του αναιρεσείοντος εις νοσοκομείον ή κλινικήν. 1/4θεν αναιρετέα καθίσταται η προσβαλλομένη απόφασίς του κατά το άρθρ. 807 § 17 και 19 Πολ. Δικ. και τους βασίμους σχετικούς λόγους αναιρέσεως της υπό κρίσιν αιτήσεως - (Αναρείται εν μέρει η Εφ. Αθ. 170/1968).

* Διά την έννοιαν του ατυχήματος Πρβλ. Α.Π. 546/1967 ΝοΒ 16.156, Α.Π. 153/1968 ΝοΒ16.621 και αυτόθι σημειουμένην νομολογίαν, έτι δε Α.Π. 303/1968 ΝοΒ 16.862.